

การจัดการความรู้กระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเอง ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา

Knowledge Management of Livelihood Development Process for Self-Reliance of Deaf Student in Deaf School Thailand

ปริญญ์ สิริอิตตะกุล / Parinya Siriattakul

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Political Science Association of Kasetsart University, Thailand

E-mail: siriattakul@hotmail.com

ศศิธร จำนงจันทร์ / Sasithorn Jamnongchan

มหาวิทยาลัยมหิดล / Mahidol University, Thailand

E-mail: sasithorn.jam@mahidol.ac.th

วิภาสรี บุญชูช่วย / Wipasiri Boonchuchuay

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Political Science Association of Kasetsart University, Thailand

E-mail: wipasiriboo@gmail.com

พานพวง แก้วดั่ง / Panupong Kaewdoun

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ / Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: peth.panupong@gmail.com

สุภาพร พิมเงิน / Supaporn Pimngern

สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ / Political Science Association of Kasetsart University, Thailand

E-mail: aom_2042@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จัดการความรู้ กิจกรรม กระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา 2) จัดการความรู้ ปัจจัยสนับสนุน และอุปสรรคต่อการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา และ 3) วิเคราะห์ตัวแบบกระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพและมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในโรงเรียนโสตศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนโสตศึกษามีกิจกรรม กระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความ

บทพร่องทางการได้ยิน ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ นโยบาย งบประมาณ ผู้บริหาร และครู ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และการขาดทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ ส่วนตัวแบบกระบวนการ และกลไกสนับสนุนควรอยู่ในรูปแบบของการสนับสนุนความสามารถในการใช้ภาษาไทย การสร้างเสริมทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ การสร้างแนวคิดความหลากหลายทางอาชีพ และควรมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียนโสตศึกษากับสถานประกอบการ

คำสำคัญ: การจัดการความรู้, กระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเอง, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน, โรงเรียนโสตศึกษา

Abstract

The purpose of this research were 1) knowledge management of process which support competency development for career ability of deaf student in school for the deaf, 2) knowledge management of supporting factors and obstacle factors which support competency development for career ability of deaf student in school for the deaf, and 3) created model of process which support competency development for career ability of deaf student in school for the deaf. The result were school for the deaf already had activity and process which support competency development for career ability of deaf student. Supporting factors were policy, budget, and school teams, obstacle factors were lack of Thai language ability and lack of life skills for career ability. Furthermore, model of process which support competency development for career ability of deaf student in school for the deaf comprised supporting Thai language ability, life skills for career ability, and set up career center for deaf student.

Keywords: Knowledge Management, Livelihood Development Process for Self-Reliance, Deaf Student, Deaf School

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้พิการโดยการสนับสนุน และส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนทั่วไป จึงได้มีพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พ.ศ.2550 ขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับคนพิการเพื่อให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ปัญหาและขจัดอุปสรรคต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมให้แก่คนพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยอมรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ แต่เมื่อพิจารณาโครงสร้างทางสังคมก็จะพบว่ายังมีช่องว่างที่แตกต่างกันมากระหว่างชนชั้นทั้งในด้านองค์ความรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ รวมทั้งโอกาสที่ไม่เท่าเทียมระหว่างคนพิการกับคนทั่วไป คนพิการยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมได้อย่างทั่วถึง นโยบายภาครัฐต้องการให้คนพิการได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม เข้าถึงทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การพัฒนาเศรษฐกิจมีฐานกว้าง ครอบคลุมทั่วถึงและสร้างโอกาสสำหรับคนพิการให้มากขึ้น บนหลักการการยอมรับอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และลดช่องว่างในสังคม (ปริญญา สิริอิตตะกุล, 2555)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) หมายถึง การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้อง และเหมาะสมเพื่อบุคคลที่เหมาะสม ณ เวลาที่ถูกต้องและช่วยให้บุคคลได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงานกัน โดยมุ่งเน้นที่ปรับปรุงการ

ดำเนินการขององค์กร (กนกพร นิมพลี, 2555) นอกจากนั้น Davenport and Prusak (1999) ยังกล่าวว่า การได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้องนั้นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบพร้อมนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงาน โดยมีหลักการที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล (Tacit Knowledge) ให้มีสภาพกลายเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge)

การเลือกอาชีพ หรือเส้นทางการทำมาหากินได้เหมาะสมกับความชอบ และความถนัดของตนเองจะทำให้เกิดความไม่ฝืดที่จะเรียนรู้ มีโอกาสประสบความสำเร็จ และมีความสุขในการประกอบอาชีพนั้นๆ แต่ถ้าเลือกอาชีพไม่เหมาะสมกับตนเองก็อาจเกิดปัญหาตามมา ซึ่ง ประรณดา พลอภิชาติ (2553) พบว่า การเลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตัววัยรุ่นเป็นการสะท้อนปัญหาของกระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ

ดังนั้นการเลือกอาชีพ หรือเส้นทางการทำมาหากินจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาจะต้องคำนึงถึงก่อนที่จะจบการศึกษาออกจากโรงเรียน สู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือออกสู่ตลาดแรงงาน และเมื่อพิจารณาถึงนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน พบว่า ระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถรองรับการพัฒนาการเรียนรู้ให้ก้าวสู่การพึ่งพาตัวเองได้ มีอาชีพ และรายได้ที่มั่นคง (แก้วตา วิศวาบุรุษย์, 2558) คณะวิจัยจึงมีความสนใจที่จะจัดการความรู้กระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งจะทำให้ทราบถึงกระบวนการ และกลไกที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเพื่อพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำมาซึ่งการพึ่งตนเอง โอกาสการมีอาชีพ มีรายได้ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อจัดการความรู้ กิจกรรม กระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา
2. เพื่อจัดการความรู้ ปัจจัยสนับสนุน และอุปสรรคต่อการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา
3. เพื่อวิเคราะห์ตัวแบบกระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพและมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในโรงเรียนโสตศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ขอบเขตของการวิจัยครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. นโยบาย และแนวปฏิบัติ การสนับสนุนในภาพรวม พร้อมทั้งเงื่อนไข หรือข้อจำกัดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการมีอาชีพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นต้น
2. หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเอง
3. แนวความคิด และนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเอง
4. วิธีการสอนหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ในโรงเรียนโสตศึกษา

5. รูปแบบการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง รวมไปถึงแนวคิดในการสนับสนุนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้
6. รูปแบบการสนับสนุนกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองในโรงเรียนโสตศึกษา
7. ปัจจัยสนับสนุน หรืออุปสรรคต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตและการทำมาหากิน ที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองในโรงเรียนโสตศึกษา
8. ทางเลือกที่มีอยู่ในปัจจุบันในการสร้างอาชีพเพื่อการพึ่งตนเอง หรือ การทำงานในสถานประกอบการของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
9. กระบวนการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เหมาะสม
10. การคัดเลือกโรงเรียนเพื่อร่วมวิจัยและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากิน ที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาขีดความสามารถ โอกาสการมีอาชีพ และรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ หรือการสร้างศูนย์สร้างเสริมอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ ปัจจัยสนับสนุน ส่งเสริม หรือเป็นอุปสรรคต่อกระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินว่ามีลักษณะอย่างไร โดยข้อพบค้นนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนากระบวนการสร้างเสริมอาชีพเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งจะให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนโสตศึกษาแล้วสามารถมีอาชีพ รายได้เพื่อจะได้พึ่งตนเอง และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเท่าเทียมต่อไป
3. ทำให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิต และทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากทักษะการทำมาหากินจำเป็นต้องควบคู่กับทักษะชีวิต ดังนั้นการที่จะพัฒนาให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเท่าเทียม จึงจำเป็นต้องสร้างเสริมทักษะชีวิตควบคู่ไปกับทักษะการทำมาหากินด้วย
4. ทำให้ทราบถึงความต้องการ และความถนัดของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแต่ละคนว่ามีความต้องการการทำมาหากินรูปแบบใดบ้าง โดยการพัฒนาแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้สอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง
5. ข้อค้นพบทั้งหมดของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะที่สำคัญต่อไป เพื่อผลักดันกระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้เป็นตัวแบบกับโรงเรียนโสตศึกษาอื่นๆ จะได้ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพควบคู่กันไปด้วย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระบวนการพัฒนาทักษะการทำมาหากินเพื่อการพึ่งตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่สามารถใช้ภาษามือในการสื่อสาร หรืออ่านหนังสือได้ และกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนโสตศึกษา 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดชลบุรี โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนครปฐม โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดอุดรธานี และโรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดสงขลา โรงเรียนละ 15 คน จำนวน 60 คน
ผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งเคยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนโสตศึกษา 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน

พ่อแม่/ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จาก 4 โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน

ครูผู้ปฏิบัติการสอนที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมอาชีพในโรงเรียนโสตศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก 4 โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน

ผู้บริหารโรงเรียนโสตศึกษา/ผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ จำนวน 12 คน

ผู้ประกอบการที่มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำงานอยู่ จาก 2 โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 10 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 7 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้บริหารโรงเรียนโสต 4 โรงเรียนทั่วประเทศ และผู้บริหารระดับสูงของสำนักงานบริหารการศึกษาพิเศษ จำนวน 12 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) ครูที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการมีอาชีพในโรงเรียนโสตศึกษา 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 3 กลุ่ม (ม.4, ม.5 และ ม.6) กลุ่มละ 5 คน จากโรงเรียนละ 4 คน จำนวน 60 คน

กลุ่มที่ 4 เป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่เคยผ่านประสบการณ์เรียนรู้ในโรงเรียนโสตศึกษา จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จากโรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน กลุ่มที่ 5 เป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) พ่อแม่/ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน จากโรงเรียนละ 5 คน จำนวน 20 คน

กลุ่มที่ 6 เป็นการใช้เทคนิคการประชุมระดมแนวคิดเพื่อสร้างอนาคตร่วมกัน (Future Search Conference: FSC) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเสริมอาชีพสำหรับผู้บกพร่องทางการได้ยิน และผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างเสริมอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 7 เป็นการสนทนากลุ่ม (focus group) ผู้ประกอบการผู้ประกอบการที่มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำงานอยู่ 2 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน จำนวน 10 คน

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป้าหมายหลัก ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ศิษย์เก่า พ่อแม่/ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ พบว่า

1. กิจกรรม กระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา ประกอบด้วย

- 1.1 มีการสอนอาชีพในโรงเรียนตามนโยบายของสำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยแบ่งเป็นกลุ่มอาชีพ เช่น เกษตรกรรม คหกรรม งานช่าง งานออกแบบ งานบริการ เป็นต้น โดยโรงเรียนมีการฝึกสอนอาชีพประมาณ 10-30 อาชีพ
- 1.2 มีครูที่ให้การแนะแนวเพื่อการเตรียมความพร้อมสู่สถานประกอบการ และมีการจัดกิจกรรมการศึกษาดูงานสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มีความสนใจ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม เป็นต้น
- 1.3 มีการส่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไปฝึกงาน เพื่อฝึกประสบการณ์การทำงานจริง เช่น ภัตตาคารเอ็มเค ห้างบิ๊กซี เป็นต้น
- 1.4 มีการจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 1.5 โรงเรียนมีการประสานงานกับวิทยาลัยการอาชีพเพื่อการจัดการศึกษาเรียนร่วมหลักสูตรอาชีพศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา) เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความประสงค์จะเรียนควบคู่ไปกับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ
- 1.6 โรงเรียนมีกลไกในการประสานงานกับบริษัทหรือสถานประกอบการเพื่อทำความเข้าใจวัฒนธรรมของคนพิการทางการได้ยินและให้การช่วยเหลือแก้ไขปัญหาหลังจากเข้าสู่ตลาดแรงงาน

2. ปัจจัยสนับสนุนต่อการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา และแนวทางในการจัดการปัญหาอุปสรรค ประกอบด้วย

- 2.1 นโยบายและงบประมาณที่ได้รับจากสำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 2.2 ผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างทักษะการประกอบอาชีพให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทุกชั้นเรียน
- 2.3 การเลียนแบบตัวอย่างจากรุ่นพี่ในการประกอบอาชีพเป็นการจุดประกายทางความคิดให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- 4.เจตคติของพ่อแม่/ผู้ปกครองที่มีต่อความสำคัญของการประกอบอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3. อุปสรรคต่อการสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพ และมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในโรงเรียนโสตศึกษา อุปสรรคประกอบด้วย

- 3.1 การขาดพัฒนาการของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงส่งผลให้การรับรู้ไม่ครอบคลุม รับรู้จากตัวแบบของรุ่นพี่เท่านั้น นักเรียนฯ ไม่สามารถหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นตัวอักษร หรือเสียงได้ จึงทำให้มีลักษณะการเลียนแบบ ทำตามกันจากรุ่นสู่รุ่น
- 3.2 ขาดการวัดความถนัดทางอาชีพจึงทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่ได้ทำอาชีพตามที่ตนเองถนัด หรือสนใจ แต่ทำตามเพื่อน รุ่นพี่ หรือที่ครูแนะนำ
- 3.3 การขาดทักษะชีวิตที่จำเป็น ความไม่เข้าใจวัฒนธรรมของคนทั่วไปในที่ทำงาน ทำให้คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินใช้แต่วัฒนธรรมของตนเองจึงทำให้เข้ากับคนทั่วไปได้ลำบาก และไม่สามารถพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้

3.4 การนำมาตรา 33 มาใช้ทำให้สถานประกอบการต้องการให้บริษัทของตนเองมีผู้พิการ โดยไม่สนใจถึงทักษะที่ผู้พิการมีหรือบางบริษัทต้องการเพียงแค่ชื่อเท่านั้น

3.5 ระบบโครงสร้างทางสังคมที่ยังมองว่าผู้พิการทางการได้ยินต้องได้รับการช่วยเหลือ เป็นผู้พิการ มีความน่าสงสาร และนำเวทนาจึงส่งผลเสียต่อผู้พิการทางการได้ยิน ทั้งในระบบครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

3. ตัวแบบกระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพและมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในโรงเรียนโสตศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทั้ง 6 กลุ่มที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปให้เห็นตัวแบบกระบวนการ และกลไกสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถที่จะนำไปสู่การมีทักษะการทำมาหากินเป็นอาชีพและมีรายได้เพื่อการพึ่งตนเองได้ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ในโรงเรียนโสตศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการพัฒนาทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนที่จำเป็นเพื่อทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีช่องทางในการรับรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
2. จากการมีนโยบายให้โรงเรียนมีการสอนอาชีพที่หลากหลาย แต่กลับพบว่า แทบจะไม่มีนักเรียนที่นำอาชีพนั้นไปทำมาหากินอย่างแท้จริงเลย จึงสะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิด การเชื่อมโยงของนักเรียน ดังนั้น ควรมีการฝึกทักษะการคิดที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตหลังจากจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควบคู่ไปกับทักษะอาชีพซึ่งแม้ว่านักเรียนจะไม่ได้นำทักษะนั้นไปประกอบอาชีพแต่สิ่งนี้นักเรียนได้ คือ ความรับ ผิดชอบ ความเสียสละ และความอดทน เป็นต้น
3. ควรมีการสร้างเสริมทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวเมื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานต่อไป
4. สำหรับกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมควรมีการสอดแทรกให้สอดคล้องกับหลักสูตร และหากเป็นไปได้หากใช้สำหรับนักเรียนที่ไปฝึกงานกับสถานประกอบการจะยิ่งดี ซึ่งจะเรียกว่าการเตรียมความพร้อม หรือการฝึกประสบการณ์ เนื่องจากจะได้ทราบสถานการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถานประกอบการ และจะได้นำมาสร้างบทเรียนสำหรับการพัฒนาต่อไป
5. ควรมีการวัดความถนัดทางอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี หากมีการสร้างแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และใช้ในโรงเรียนโสตศึกษาจะทำให้สามารถแนะแนวอาชีพได้ตรงตามความถนัด หรือความสนใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่า “หลากหลายความถนัด หลากหลายความชอบ หลากหลายอาชีพ”
6. มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ ซึ่งศูนย์นี้จะทำหน้าที่เตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในเรื่อง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ทักษะชีวิต รวมไปถึงทดสอบความถนัดทางอาชีพ พร้อมกับการแนะแนวอาชีพเพื่อประสานงานกับสถานประกอบการต่อไป

การอภิปรายผลผลการวิจัย

จากการที่สำนักการบริหารงานการศึกษาพิเศษได้มีนโยบายส่งเสริมด้านอาชีพสำหรับโรงเรียนโสตศึกษาทั่วประเทศ เพื่อให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถดำรงชีวิตอย่างอิสระเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนโสตศึกษาแล้วนั้น ถือว่าเป็นแนวคิด “ดีดอาวุธ” ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยจากการลงภาคสนาม พบว่า มีการสอนอาชีพที่หลากหลายในทุกชั้นเรียน เช่น เกษตรกรรม คหกรรม งานช่าง งานออกแบบ งานบริการ เป็นต้น และมีการฝึกสอนอาชีพประมาณ 10-30 อาชีพ แต่จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้นำอาชีพที่ไ้เรียนในโรงเรียนโสตศึกษาไปใช้ประกอบอาชีพจริงเมื่อจบการศึกษาไปแล้ว ย่อมแสดงให้เห็นถึงความไม่พร้อมของโครงสร้างสังคมที่จะตอบสนอง

ความรู้ด้านอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แต่กลับสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะได้รับ คือ ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความอดทน และความร่วมมือกัน แต่ประเด็นตรงนี้น่าสนใจที่ได้มีการถ่ายทอดประโยชน์ดังกล่าวให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้ทราบหรือไม่

เมื่อพิจารณาถึงครู และผู้บริหารจะพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสู่สถานประกอบการ มีการเลือกอาชีพให้นักเรียนที่มีความบกพร่องตามความสนใจ มีการพาไปดูสถานที่จริงก่อนที่จะทำงานจริง และครูยังมีส่วนในการตัดสินใจให้กับพ่อแม่/ผู้ปกครองถึงการเลือกสายอาชีพ หรือเลือกสายวิชาการให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอีกด้วย ประเด็นตรงนี้น่าสนใจที่ว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้ไปดูสถานที่จริง แต่ไม่ได้ทำงานจริง จะทำให้เด็กไม่เข้าใจลักษณะงานที่แท้จริง เมื่อมาทำงานแล้ว ก็ทำไม่ได้ เนื่องจากไม่ชอบ แต่ครูเป็นคนเลือกให้ ดังนั้นการที่ครู หรือครูแนะแนวควรทำการทดสอบก่อนว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ถนัด หรือชอบอาชีพอะไรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีช่องทางการรับรู้ร่น้อยกว่านักเรียนทั่วไป เนื่องจากสูญเสียการได้ยิน ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของมนุษย์นั้นจะเรียนรู้ผ่านทางทางการได้ยิน จึงทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเลียนแบบจากครูที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หรือรุ่นพี่ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงสะท้อนให้เห็นว่าในปัจจุบัน คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประกอบอาชีพไม่กี่อาชีพ เนื่องจากมีตัวแบบน้อย เช่น เป็นข้าราชการไม่ถึง 10 คน ศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีไม่ถึง 10 คน ส่วนใหญ่เป็นครู หรือทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งก็เป็นอาชีพที่คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำมาก่อนหน้านั้น ดังนั้นประเด็นนี้จึงต้องมีอาชีพให้หลากหลาย ให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้มีโอกาสเลือก ได้รับรู้ ว่า ตนเองสามารถประกอบอาชีพอื่น ๆ ได้ นอกเหนือจากที่รุ่นพี่ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประกอบอาชีพ ในส่วนนี้ครู และผู้บริหารมีส่วนสนับสนุนได้โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้รับรู้เรื่องอาชีพที่หลากหลาย

ในประเด็นของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 ในมาตรา 33 นั้น ทำให้บริษัท หรือโรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ติดต่อกับประสานงานกับโรงเรียนโสตศึกษาเพื่อให้โอกาสนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้มีโอกาสได้มีงานทำ แต่ยังพบกับปัญหาหลายประการ เช่น โอกาสที่ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะได้พัฒนาขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเองมีน้อย หรือแทบไม่มีเลย เนื่องจากอุปสรรคด้านการสื่อสาร หรือมองอีกมุมหนึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า ระดับการศึกษาที่จบเพียงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาว่ามีใช่เพียงผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเท่านั้น สำหรับคนทั่วไปถ้าจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโอกาสที่จะก้าวหน้าหรือพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบอาชีพก็จะน้อยเช่นเดียวกัน แต่สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะถูกเลือกให้ทำงานที่ไม่ต้องสื่อสารกับคนอื่น เช่น ล้างจาน อยู่ในสายการผลิต ทำงานง่าย ๆ ที่ไม่ต้องซับซ้อน จึงสะท้อนให้เห็นว่าโอกาสที่จะพัฒนาขีดความสามารถนั้นน้อยมาก หรือแทบจะไม่มีเลยนั่นเอง ดังนั้นควรที่จะให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้มีฝีมือติดตัว ได้เรียนรู้ในอาชีพที่มีฝีมือ ซึ่งจะส่งผลให้สามารถต่อรอง และมีโอกาสในการพัฒนาขีดความสามารถของตนเองได้ หากไม่มีฝีมือก็ต้องทำงานง่าย ๆ ที่ไม่ซับซ้อน และโอกาสในการพัฒนาก็ต่ำอีกด้วย

ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในประเทศไทย คือ พัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาไทยซึ่งน้อยกว่าคนทั่วไป สำหรับการศึกษาภาคสนามครั้งนี้ทำให้พบว่า รูปแบบการสอนที่มีครูทั่วไปสอน โดยใช้ภาษามือไปด้วย อาจจะทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถเข้าใจได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ ทำให้เมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้ว และเข้าทำงานในบริษัท ไม่สามารถที่จะสื่อสารกับคนทั่วไปเข้าใจได้ เมื่อพิจารณาวัฒนธรรมของคนทั่วไป เป็นวัฒนธรรมของการใช้เสียง การที่จะให้คนทั่วไปเรียน และเข้าใจภาษามือนั้น จึงเป็นความคิดสุดโต่งเกินไป หากผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถสื่อสาร และเข้าใจได้ย่อมส่งผลให้ตนเองสามารถพัฒนาขีดความสามารถในการประกอบอาชีพได้ ดังนั้นประเด็นนี้จึงเป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่ง

ประเด็นของการขาดทักษะชีวิตก็เป็นสิ่งสำคัญ ทักษะชีวิตของสำนักงานการศึกษาระดับพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย การรู้จักตนเอง การจัดการอารมณ์ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ จากการศึกษาของปริญญ สิริธิตะกุล และคณะ (2558) พบว่า ในนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินต้องการทักษะชีวิตอย่างยิ่ง และลำดับในการพัฒนาคือ การรู้จักตนเองสำคัญที่สุด รองลงมา การจัดการอารมณ์ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ดังนั้นเมื่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีทักษะชีวิตที่ดี ก็จะสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไป และวัฒนธรรมของการใช้เสียงได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “เข้าอก เข้าใจ” แต่หากนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินยังไม่รู้จักตนเองเลยว่า ตนเองต้องการอะไร ถนัดงานอะไร ชอบงานอะไร หรืออยากทำอะไรในอนาคต เพียงเท่านี้ก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจคนอื่นในสังคมทั่วไป

ประเด็นสุดท้าย คือ รูปแบบการขัดเกลาทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้วิจัยอาจจะกล่าวได้ว่า สังคมไทย คือ สังคมเวทนา เป็นสังคมที่มองผู้พิการเป็น การสงสาร เวทนา ต้องช่วยเหลือ ต้องทำบุญ บางปรากฏการณ์มีการมาเลี้ยงอาหารกลางวันนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน หรือมีการโฆษณาว่าทำบุญกับผู้พิการแล้วได้บุญ 2 เท่าเป็นต้น หรือแม้แต่พ่อแม่ที่จะสงสาร และเวทนาลูกที่พิการมากกว่าลูกที่ไม่พิการ ครูที่ใจดี และให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยบางครั้งความสงสารนี้ส่งให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถทำอะไรได้เอง ระบบโรงเรียนประจำ ที่ค่าเล่าเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น และสังคมที่สงสาร เวทนาในระบบการทำงาน ให้คนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินทำงานสบายๆ เพราะด้วยคำว่า พิการ นั้นเอง จะเห็นได้ว่าโครงสร้างแบบนี้เป็นสิ่งที่หล่อหลอมทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินรับรู้ หรือรู้สึกได้ว่า เขาสะดวกสบาย พ่อแม่รักเป็นพิเศษ ครูก็ใส่ใจดูแล โรงเรียนก็ไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ทำงานก็สบาย ทำให้เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในที่ทำงาน ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่สามารถแก้ปัญหา หรือบางครั้งหนีปัญหา บางกรณีหายจากที่ทำงานโดยไม่แจ้งเหตุผลก็มี นั่นย่อมแสดงให้เห็นถึงวิธีคิดที่เมื่อมีปัญหา จะหยุด ซึ่งหยุดในที่นี้ไม่ใช่หยุดคิด แต่หยุด ไม่ทำงานนั้นอีกต่อไป สะท้อนให้เห็นถึงวิธีคิดที่ต้องได้รับการปลูกฝังรวมไปกับทักษะชีวิตอีกด้วย

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้เป็นแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยที่การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินนั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยตั้งชื่อว่า “ต้นไม้การเรียนรู้” (Learning Tree) ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แสดงดังภาพที่ 1

เมื่อพิจารณารูปแบบของการเจริญเติบโตของต้นไม้ พบว่า รากเป็นสิ่งสำคัญของการเจริญเติบโต รากต้องมีความแข็งแรง และลึกลงไปในดิน เพื่อทำให้ต้นไม้ยึดติดกับดินได้ ลำต้นเป็นส่วนที่ยึดออกมาจากราก และเติบโตขึ้นสู่ท้องฟ้า ลำต้นที่แข็งแรงก็จะทำให้ต้นไม้สามารถแตกกิ่งก้านออกมาได้อย่างมั่นคง กิ่งก้านเป็นสิ่งที่ขยายออกมาจากลำต้น กิ่งก้านนั้นมีความหลากหลาย คือมีหลายขนาด แต่ก็ต้องอาศัยการยึดออกมาจากลำต้นอีกที และสุดท้ายใบเป็นสิ่งที่ออกมาจากกิ่งก้าน เปรียบได้เหมือนเป็นผลผลิตของราก ลำต้น และกิ่งก้าน ใบจะเป็นสิ่งที่คอยสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมภายนอก มีการแลกเปลี่ยนกับสิ่งแวดล้อมภายนอกตลอดเวลา

และเมื่อกลับมาพิจารณาแนวคิดของต้นไม้การเรียนรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินแล้ว พบว่า การขัดเกลาทางสังคม (socialization) เป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นสิ่งแรกที่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะต้องสัมผัส และพบเจอ ได้แก่ พ่อแม่ รองลงมา คือ ครู ชุมชน และสังคม หากการขัดเกลาทางสังคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ เลิกระบบเวทนา ให้ความเท่าเทียมกันตามสิทธิขั้นพื้นฐานในฐานะประชาชนคนหนึ่งของสังคมก็เปรียบเสมือนการมีรากของต้นไม้ที่แข็งแรงสามารถยึดออก ลึกลงไปในดินเพื่อยึดเกาะ และเจริญเติบโตต่อไปได้

เมื่อรากนั้นสมบูรณ์ย่อมเจริญงอกงามออกมาเป็นลำต้น ลำต้นเปรียบได้กับระบบการศึกษา (Education System) ในรูปแบบที่มีทางเลือกให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้มีโอกาสได้เลือก ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อันโรงเรียนโสตศึกษา หรือการเรียนในโรงเรียนเรียนร่วม โดยมีการเรียนการสอนที่เน้นทั้งวิชาการ และอาชีพ ลำต้นนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก รองลงมา

จากราก หากลำต้นไม่แข็งแรง โอกาสที่กิ่งก้านจะแผ่ขยายออกไปก็จะมีน้อย ระบบการศึกษาก็เช่นเดียวกัน เป็นสิ่งที่จะทำให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้เรียนรู้ทั้งวิชาการ และอาชีพต่อไป



ภาพที่ 1 ต้นไม้การเรียนรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

กิ่งก้านจะเป็นลำดับต่อไปที่จะงอกออกมาจากลำต้น กิ่งก้านจึงเปรียบได้กับความหลากหลายทางอาชีพ (Career Diversity) ซึ่งในที่นี้แบ่งอาชีพหลักๆ ออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ คหกรรม หัตถกรรม ศิลปกรรม และอื่นๆ เมื่อมีลำต้นที่แข็งแรงย่อมแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่จะสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ ซึ่งอาชีพนั้นมีความหลากหลาย เปรียบได้กับวงกลมสีน้ำตาลบริเวณกิ่งที่มีอยู่ 7 วง และตัวอักษร CAREER DIVERSITY ที่มีอยู่ 7 สี ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเมื่อผ่านการเรียนรู้อย่างมาแล้วย่อมมีโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพ และสามารถ

นำการเรียนรู้ดังกล่าวมาประกอบอาชีพ ซึ่งมีได้จำกัดเพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่ง แต่มีทางเลือกถึง 7 อาชีพ แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายที่มีอยู่ในสังคม

และลำดับสุดท้ายคือใบ เปรียบได้กับการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม (Cultural Exchange) ใบเป็นสิ่งที่งอกออกมาจากกิ่ง ก้าน และมีสีที่หลากหลาย โดยมีสีอยู่ทั้งหมด 7 สี แสดงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นผลมาจากการขัดเกลาทางสังคม ระบบการศึกษา ความหลากหลายทางอาชีพทั้ง 7 ประเภท และใบนี้เองที่จะทำหน้าที่สัมผัส และแลกเปลี่ยนกับสิ่งแวดล้อมภายนอก จึงสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างคนทั่วไปกับตนเอง โดยต้องเริ่มจากการเข้าใจในวัฒนธรรมของตนเองเสียก่อน เข้าใจวัฒนธรรมของคนทั่วไป มีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

จากลำดับการเจริญเติบโตของต้นไม้ หรือ Deaf's Learning Tree จึงสะท้อนให้เห็นถึงการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเริ่มต้นด้วยการขัดเกลาทางสังคมที่ใช้รูปแบบความเท่าเทียม และเลิกระบบเวทนา ระบบการศึกษาที่มีทางเลือกให้ออกาสกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีโอกาสได้เลือก การใช้ความสามารถในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย ไม่จำกัด และลำดับสุดท้ายคือการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โดยการได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินกับคนทั่วไป หากการพัฒนาเป็นไปตามลำดับขั้น จะส่งผลให้ศักยภาพของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้ถูกใช้อย่างเต็มที่ และจะมีผลให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยจะพบว่า โรงเรียนโสตศึกษามีการสอนอาชีพที่หลากหลาย แต่ยังขาดการสอนวิธีคิดที่จะเชื่อมโยงนำความรู้ด้านอาชีพไปต่อยอดสำหรับประกอบอาชีพจริงในอนาคต ดังนั้น ควรมีการสอนวิธีคิดดังกล่าวในโรงเรียนโสตศึกษา เพื่อจะทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถนำอาชีพที่ได้เรียนรู้ไปประกอบอาชีพได้จริง
2. พัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาไทยน้อยกว่าคนทั่วไป ส่งผลต่อการพัฒนาขีดความสามารถทางอาชีพของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และทำให้มีปัญหาในการสื่อสารในบริษัท หรือสังคมทั่วไป ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้ทัดเทียมกับนักเรียนทั่วไป ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนโสตศึกษาแล้วจะได้สามารถประกอบอาชีพ พัฒนาขีดความสามารถของตนเอง และประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทัดเทียมกับคนทั่วไป
3. ยังไม่มีการสอดแทรกทักษะชีวิตที่สำคัญ ได้แก่ การรู้จักตนเอง การจัดการอารมณ์ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และการคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ ซึ่งทักษะชีวิตนี้จะทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมทั่วไปได้
4. การนำมาตรา 33 จากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 นั้น อาจจะส่งผลให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินถูกเอารัดเอาเปรียบได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสนใจ และรักษาสีสิทธิ์ให้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินให้มีสิทธิทัดเทียมกับคนทั่วไป และสามารถพัฒนาขีดความสามารถทัดเทียมกับคนทั่วไปเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ให้มีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิดที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินซึ่งจะช่วยให้สามารถเชื่อมโยงอาชีพที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนไปประกอบอาชีพจริงหลังจบการศึกษาจากโรงเรียนโสตศึกษา
2. ให้มีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะชีวิตให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินรู้จัก และเข้าใจความต้องการของตนเอง สามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ มีสัมพันธภาพ และเข้าใจผู้อื่น รวมไปถึงรู้จักคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเองได้ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมทั่วไปได้
3. มีการสอดแทรกการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด และทักษะชีวิตให้สอดคล้องกับหลักสูตร และหากเป็นไปได้หากใช้สำหรับนักเรียนที่ไปฝึกงานกับสถานประกอบการจะยิ่งดี ซึ่งจะเรียกว่าการเตรียมความพร้อม หรือการฝึกประสบการณ์ เนื่องจากจะได้ทราบสถานการณ์ และปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสถานประกอบการ และจะได้นำมาสร้างบทเรียนสำหรับการพัฒนาต่อไป
4. ควรมีการวัดความถนัดทางอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มี หากมีการสร้างแบบทดสอบความถนัดทางอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และใช้ในโรงเรียนโสตศึกษาจะทำให้สามารถแนะแนวอาชีพได้ตรงตามความถนัด หรือความสนใจของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่า “หลากหลายความถนัด หลากหลายความชอบ หลากหลายอาชีพ”
5. ให้มีการเลือกโรงเรียนที่จะเป็นต้นแบบสำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โดยโรงเรียนดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร และครู โดยโรงเรียนนั้นต้องมีเครือข่ายกับสถานประกอบการ มีการให้โอกาสนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในการได้เรียนรู้ประสบการณ์ทำงานก่อนจบการศึกษาจากโรงเรียนโสตศึกษาด้วย
6. สำหรับการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคตของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ควรเป็นหลักสูตรที่ประกอบด้วยกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินสามารถรู้จักความต้องการของตนเอง สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และรู้จักคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจในทางที่เหมาะสม โดยกิจกรรมดังกล่าวควรมีการจัดอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 12 ครั้งต่อภาคการศึกษา ควรให้เริ่มตั้งแต่ภาคการศึกษาแรก จนถึงภาคการศึกษาที่สอง ระยะเวลารวม 1 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินก่อนที่จะเข้าสู่สถานประกอบการอย่างเต็มตัว รวมไปถึงควรมีระยะติดตามประเมินผลด้วย และกิจกรรมดังกล่าวควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น การใช้ศิลปะ การใช้ละคร และการใช้เกม เป็นต้น เพื่อทำให้จับต้องได้ และง่ายต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
7. มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างโรงเรียนและสถานประกอบการ ซึ่งศูนย์นี้จะทำหน้าที่เตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในเรื่อง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ทักษะชีวิต รวมไปถึงทดสอบความถนัดทางอาชีพ พร้อมกับการแนะแนวอาชีพเพื่อประสานงานกับสถานประกอบการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร ฉิมพลี. 2555. รูปแบบการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักรสาน: กรณีศึกษา
 วิชาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคมและการจัดการ
 สิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- แก้วตา วิศว์บำรุงชัย. 2558. กรอบโครงการศึกษาและพัฒนากลไกการเข้าถึงโอกาสด้านการมีอาชีพและรายได้ของเด็กพิการทางการได้ยินในระบบการศึกษา. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ปรารธนา พลอภิชาติ.(2553. โมเดลเชิงสาเหตุของความลังเลใจในการเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา สิริอิตตะกุล. 2555. ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองของผู้พิการทางการได้ยิน: กรณีศึกษาจังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ: สำนักงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ.
- ปริญญา สิริอิตตะกุล, ศศิธร จำนงค์จันทร์, วิภาสรี บุญชูช่วย, ภาณุพงศ์ แก้วด้วง และ สุภาภรณ์ พิมเงิน. 2558. “การพัฒนาตัวแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะชีวิตของวัยรุ่นตอนต้นที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน.” วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษาม 4 (3): 1-14.
- Davenport, T. & Prusak, L. 1999. **Working Knowledge: How Organizations Manage What They Know.** แปลโดย นิทัศน์ วิเทศ. กรุงเทพฯ: เออาร์ บีซิเนสเพรส.